

Rust is broodnodig bij werk met terminale patiënten

Zorg voor stervenden nekt verpleegkundige

door Rudi Buis

De zorg voor terminale patiënten is slopend voor verpleegkundigen. Jarenlang is er te weinig aandacht geweest voor de begeleiding van verplegend personeel.

Artsen, verpleegkundigen en vrijwilligers moeten niet te lang en te vaak bezig zijn met terminale zorg. Ze hebben rust nodig, stelt Huib Buijssen, klinisch psycholoog en medeauteur van het boek 'Einde goed, allen goed?' Het boek biedt hulpverleners van stervende patiënten handreikingen om goed voor zichzelf te zorgen. Gebeurt dat niet, dan is de kans groot dat het fout gaat.

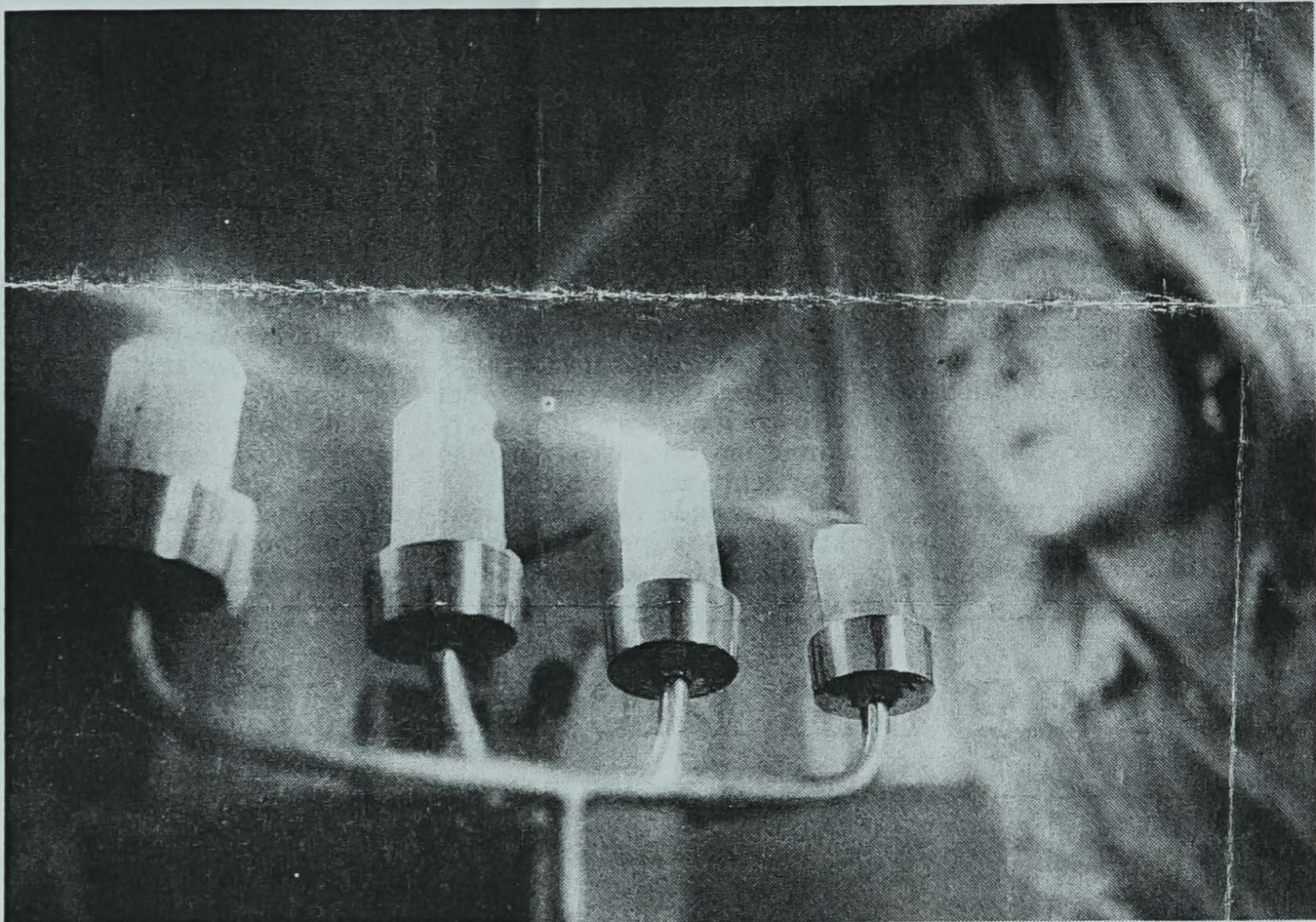
„Verpleegkundigen zijn geen robots”, zegt Buijssen. „Je wordt gesloopt wanneer je continu aan het bed van een stervende staat.”

Uitslag

De uitslag deze week van een onderzoek naar de partners van Alzheimerpatiënten verbaast Buijssen niet. De helft van deze partners kampt met lichamelijke aandoeningen (rugklachten) of psychische klachten (depressies) als gevolg van de zorg voor hun man of vrouw.

De zorg voor verplegend personeel heeft pas sinds kort de aandacht. Jonge verpleegkundigen werden amper begeleid en meteen in het diepe gegooid. Onvoldoende kennis kan tot gevolg hebben dat verpleegkundigen doorslaan, waarschuwen deskundigen. Door de emoties die een sterfgeval met zich meebrengt, kan een hulpverlener bij onvoldoende begeleiding zich ontwikkelen tot een koele kikker. Dan ontbreekt de band met de patiënt, waardoor het werk minder bevrediging geeft.

„Onvoldoende begeleiding kan ook de andere kant op slaan”, zegt Buijssen. „Dan raakt een

Volgens Huib Buijssen, medeauteur van het boek 'Einde goed, allen goed?', moeten alle gezondheidszorginstellingen beschikken over een programma 'zorg voor zorgenden'. foto Frank Jansen/GPD

verpleegkundige juist te betrokken bij patiënten, zien ze iedere terminale patiënt als een familielid. Met telkens weer een zeer pijnlijk afscheid.”

Buijssen geeft in zijn boek een aantal handreikingen om te kunnen 'pendelen tussen afstand en betrokkenheid'. Het is van groot belang dat een verpleger, maar vooral zijn of haar leidinggevende, erkent dat terminale zorg psychische wonden kan opleveren. „Dat lijkt een open deur, maar er bestaan nog altijd verpleegkundigen die denken dat er een 'beroepscode' bestaat, namelijk dat je onaangedaan moet blijven”, zegt Buijssen.

Het boek, dat woensdag is verschenen ter gelegenheid van het

Europees congres over palliatieve zorg in Den Haag, leert hulpverleners onder meer omgaan met stress. Ook is er veel aandacht voor de communicatie tussen de terminale patiënt en de verpleegkundige, waar lange tijd in geen enkel lesboek aandacht voor bestond. Buijssen: „Zorgenden hebben vaak het gevoel dat ze iets hoogs, iets plechtigs moeten zeggen. Maar er is geen taal van de stervenden. Bovendien verklaar je iemand al een stukje dood, als gewone gespreksonderwerpen zoals het weer of een dagje uit niet meer mogen.”

Nabestaanden van terminale patiënten geven de zorg voor de stervende een dikke voldoende, blijkt deze week uit onderzoek.

Gemiddeld een acht, zorgenden in een verpleeghuis krijgen zelfs een negen. Aan het onderzoek, gehouden in opdracht van het vakblad Nursing, hebben 300 nabestaanden meegedaan.

Buijssen is blij met de onderzoekscijfers. Alleen zeggen de resultaten weinig over de situatie van de verpleegkundigen zelf. Elke gezondheidsinstelling zou een programma 'zorg voor zorgenden' op de plank moeten hebben liggen, vindt hij. GPD

Huib Buijssen en Rob Bruntink, *Einde goed, allen goed?, oog voor zorgenden in de palliatieve zorg*. Uitgeverij De Stiel, ISDN 9070415291, 13,90 euro.